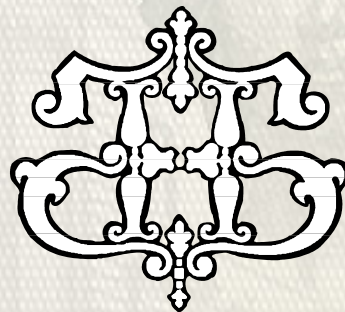

Монетарна политика и финансијски сектор Србије

Радован Јелашић – Гувернер

Ваљево, 27. мај 2007. године

Циљеви централне банке су јасно дефинисани Законом о НБС, а средства за постизање циљева нису ограничена

Члан 3.

Основни циљ Народне банке Србије јесте **постизање и одржавање стабилности цена.**

Народна банка Србије, поред основног циља, има за циљ и **очување финансијске стабилности.**

Народна банка Србије, не доводећи у питање остваривање свог основног циља, **подржаће спровођење економске политике Владе Републике Србије** послујући у складу с начелима тржишне привреде.

Инфлација је највећи непријатељ економског благостања / непријатељ сваке земље

- Тера у другу (страну) валуту и намеће додатне трансакционе трошкове и неизвесности;
- Редистрибуира национално богатство – трансфер на терет најсиромашнијих, а у корист најбогатијих;
- Ствара нереални / лажни животни стандард и уместо ефикасности подстиче “сналажење” и “мување”;
- Људи који живе од месечне плате и пензионери су ГАРАНТОВАНО НА ГУБИТКУ – искривљује основне друштвене вредности;
- ... “никада не могу синдикат или политичари постићи већу повишицу зарада него што им политичари могу извући из џепа путем инфлације!”

“Монетарна економија” у Србији се још увек налази у 70-им годинама прошлог века!

“Све до осамдесетих година прошлог века, владе су биле уверене да треба направити компромис који подразумева “мало већу инфлацију,” али, последично, и нижу стопу незапослености. Временом је оваква политика резултирала **двоцифреном инфлацијом у развијеним земљама и галопирајућом инфлацијом у одређеном броју земаља у развоју. Коначно је препознато да висока инфлација неповољно утиче на раст и изазива социјалне проблеме. У периоду од 1979-1980. године, окончана су систематична настојања да се запосленост побољша на штету стабилности цена. При том је читав овај процес подразумевао високе економске и социјалне трошкове;**”

Jacques de Larosiere

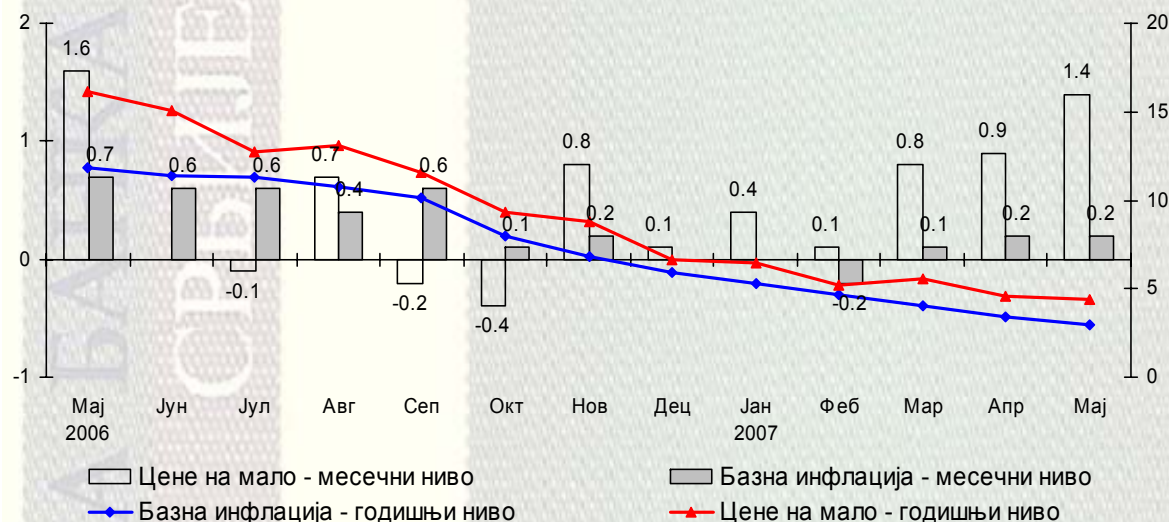
бивши председник ММФ-а и ЕБРД-а и

бивши Гувернер централне банке Француске

Будимпешта, 19. јануар 2007. године

Базна стопа инфлације је и у мају одржала ниво испод циљаног!

Кретање инфлације (у %)

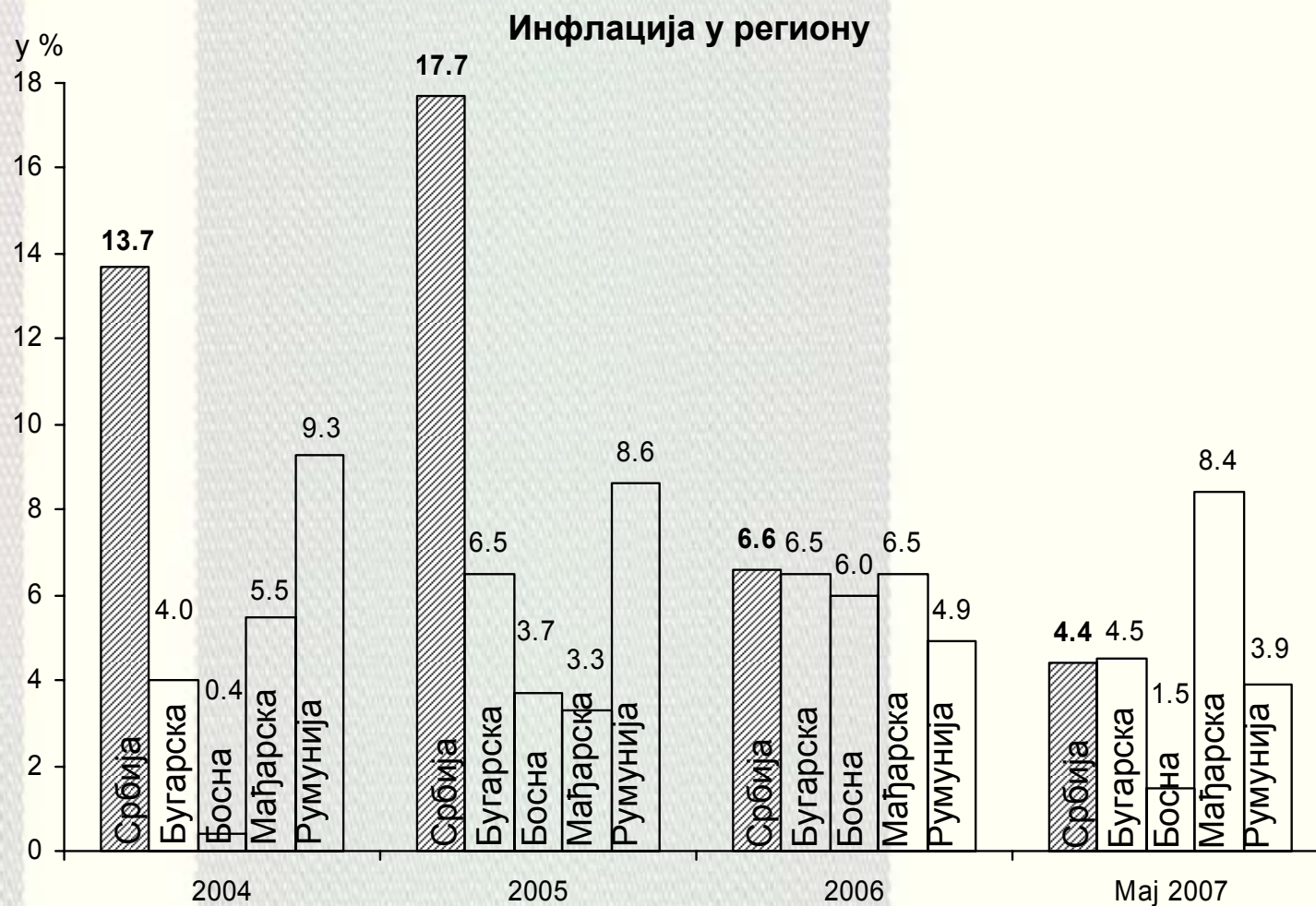

Годишње стопе инфлације (у %)

- Базна инфлација у 2006. години (5,9%) била је нижа од циљане (7-9%) као последица: а) апресијације динара, б) пада цена нафтних деривата и в) одлагања корекције цена комунално-стамбених услуга; у 4. кварталу 2006. године раст цена на мало био 6,6% (на годишњем нивоу), уместо пројектованог 9,3%;
- У првих пет месеци 2007. базна инфлација је износила + 0,4%, а раст цена на мало + 3,6% (доминантно одређен променама регулисаних цена - нафтних деривата и цене комунално-јавних услуга).

Стопа инфлације у Србији је на нивоу региона!

Са становишта инфлације Србије је управо тамо где јој је и место – али за разлику од неких суседа, она је то постигла сопственом валутом!

Већи приходи нису професионално утемељен изговор за већу потрошњу

- Инфраструктурне инвестиције;
- Реформу пензионог система
- Превремено враћање иностраних дугова;
- (Смањење намета привреди).

Одржавање стабилности цена преко монетарне политике је скупо – АЛИ без алтернативе!

Висока/растућа јавна
потрошња

+

Раст контролисаних
цена

Инфлаторни
притисак

Високе
референтне
стопе

Значајни трошак /
губитак за НБС

Пример: додатно
убачени новац од
РСД 10 млрд на
годину дана

Трошак за НБС:
РСД 0,95* млрд
годишње

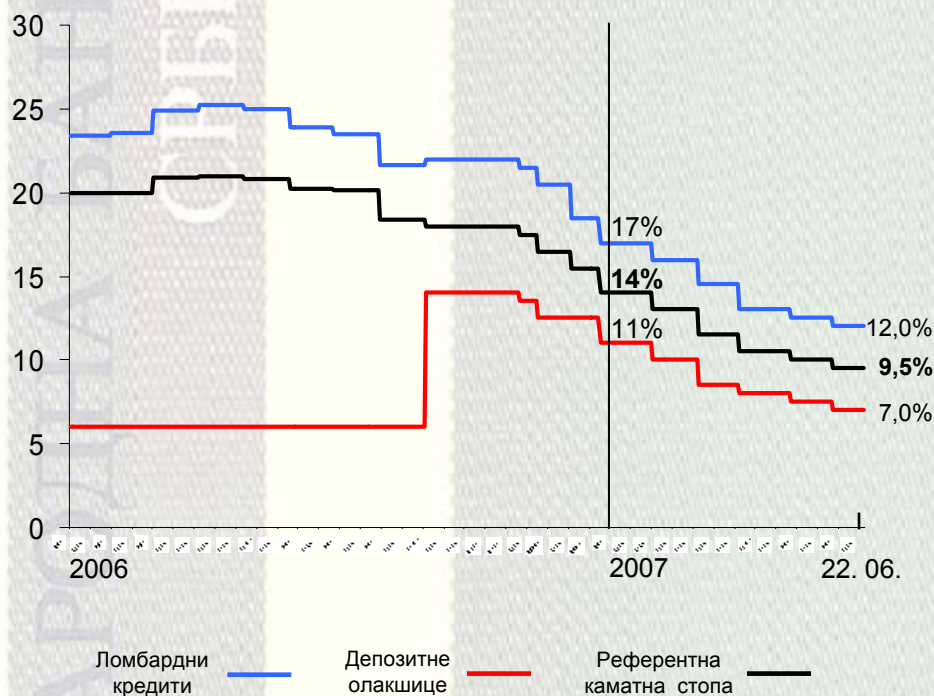
**Алтернатива је додатно повећање обавезне
резерве тј. раст цене кредита!**

* Базирано на тренутној референтној каматној стопи од 9,5%

Како НБС смањује своју референтну стопу, тако падају и остале камате на тржишту!

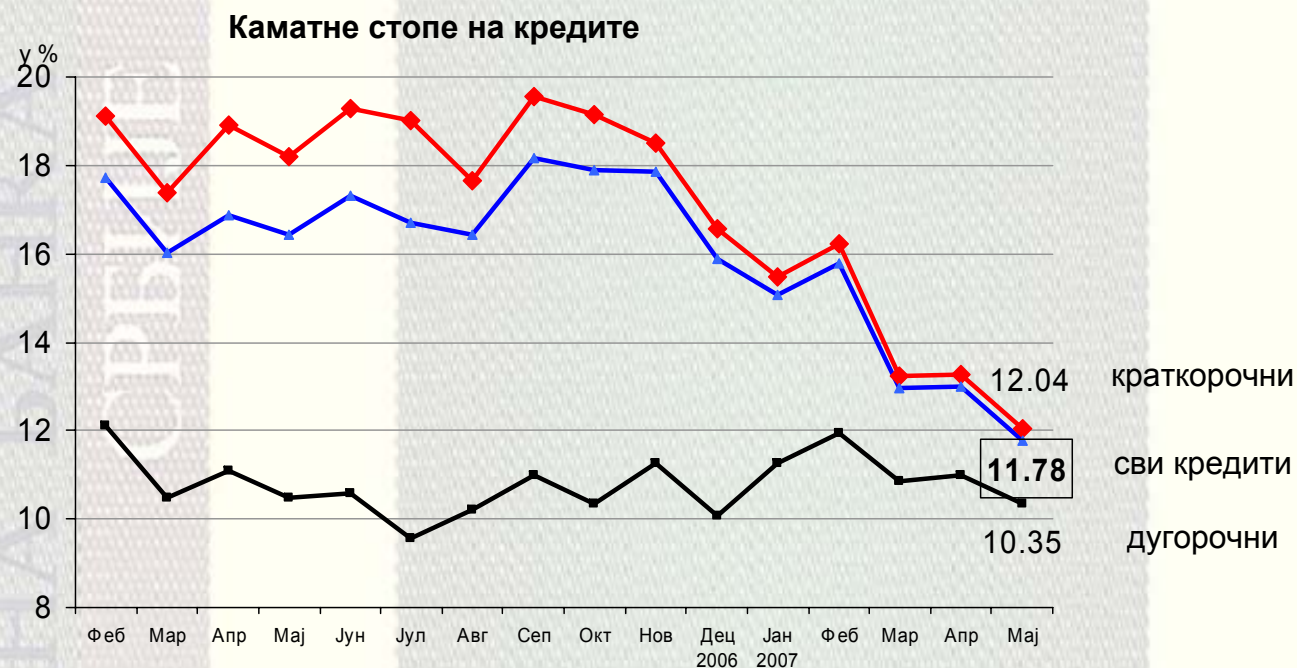
Каматне стопе НБС

(дневни подаци на годишњем нивоу, у %)

- Фактори који су определили НБС да смањи референтну каматну стопу:
 - Низак ниво укупне и посебно базне инфлације;
 - Стабилност на девизном тржишту;
 - Стабилан раст привредне активности.
- Ризици, због којих је НБС и даље опрезна:
 - Експанзиван карактер фискалне политике;
 - Неизвесност у погледу кретања регулисаних цена и њиховог индиректног утицаја на базну инфлацију;
 - Висок раст примања становништва (зарада, исплате дуга пензионерима...).

... тако се и банкарске камате смањују!

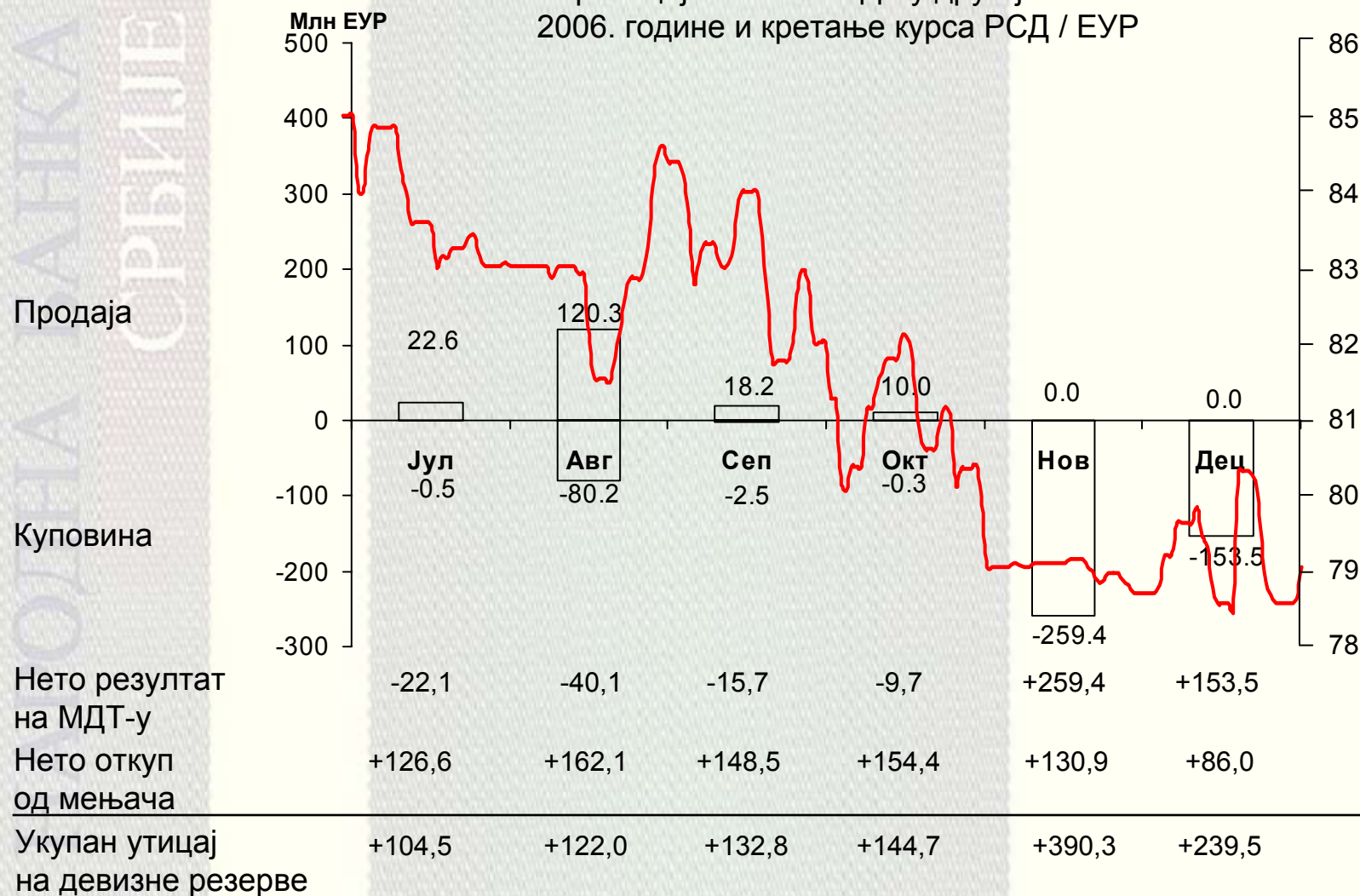
- За свега 9 месеци просечна пондерисана каматна стопа на све кредитите се смањила са 18% на испод 12% крајем маја 2007. године;
- НБС очекује даљи пад каматних стопа пре свега кредита у РСД – кредити у ЕУР и ЦХФ незнатан пад / стагнација;
- Као и на зеленој пијаци тако и међу банкама постоје велике разлике у цени новца тј. камати.

Дежурни критичари који отпрате цео ланац догађаја везан за промену курса у Србији су права реткост

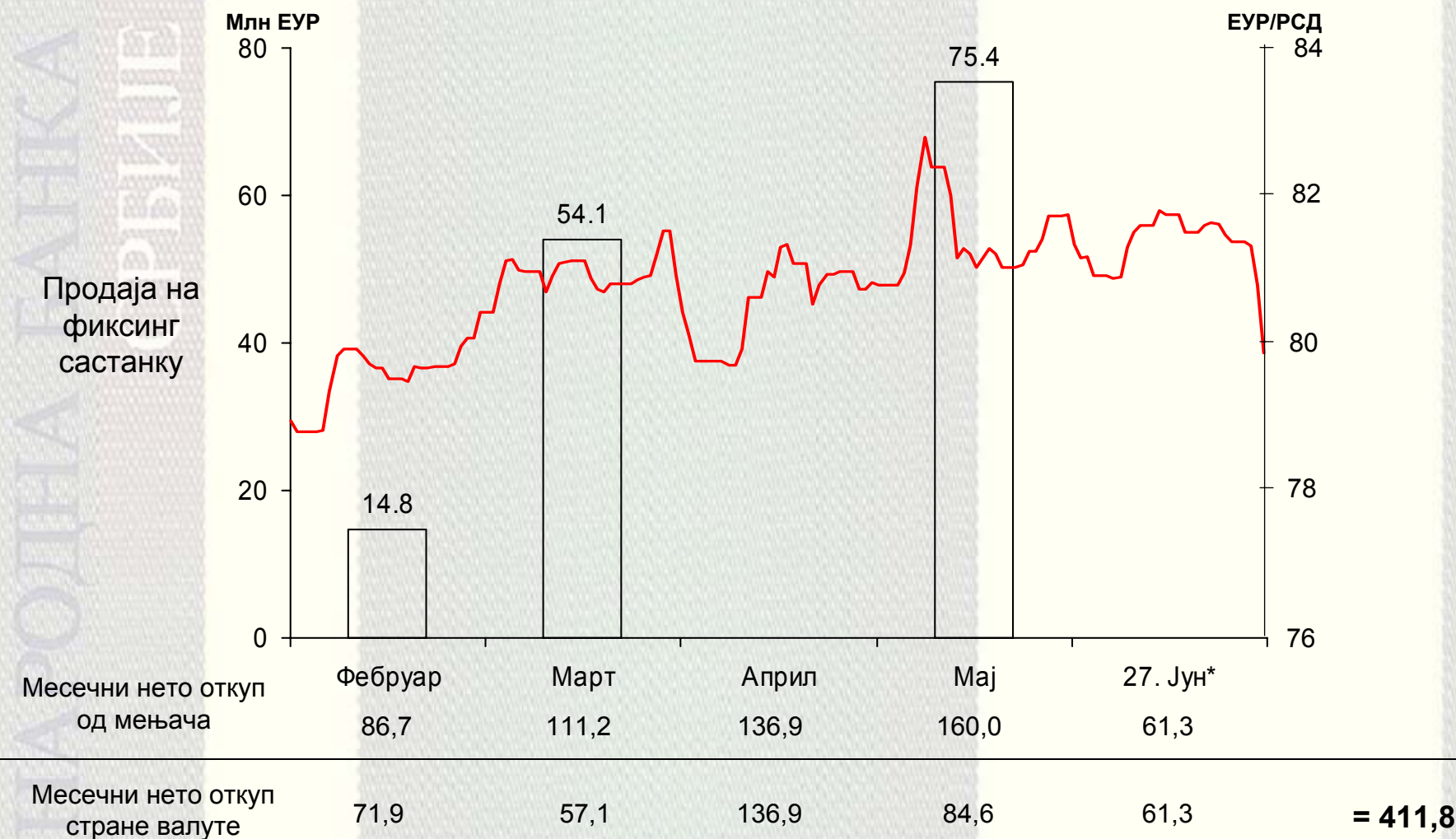
- **За шта се залаже онај који сматра да би курс данас требао да буде нпр. РСД 90 за ЕУР 1.0?**
 - виши ниво девизних резерви, због додатне куповине девиза од стране НБС како би “бранила курс”;
 - више динара у систему који би резултирали:
 - вишом стопом инфлације и / или
 - вишим нивоом камата због увећане стерилизације (репо стопа или обавезна резерва!)
- **За шта се залаже онај који сматра да би ниво курса требао да буде нпр. РСД 70 за ЕУР 1.0?**
 - нижи ниво девизних резерви, пошто НБС уопште не би реаговала интервентном куповином девиза (нпр. куповина од близу 1 млрд. евра у другој половини 2006.)
 - мање динара у систему који би резултирали:
 - нижом стопом инфлације и / или
 - нижим нивоом камата због недостатка новца

Народна банка Србије се у другој половини 2006. године борила против додатне апресијације динара...

Интервенције НБС на МДТ у другој половини 2006. године и кретање курса РСД / ЕУР

... да би у 2007. години значајно смањила своју улогу у
 формирању курса

* Нето по одбитку дневне продаје од ЕУР 1 милиона од 4. јуна 2007. године

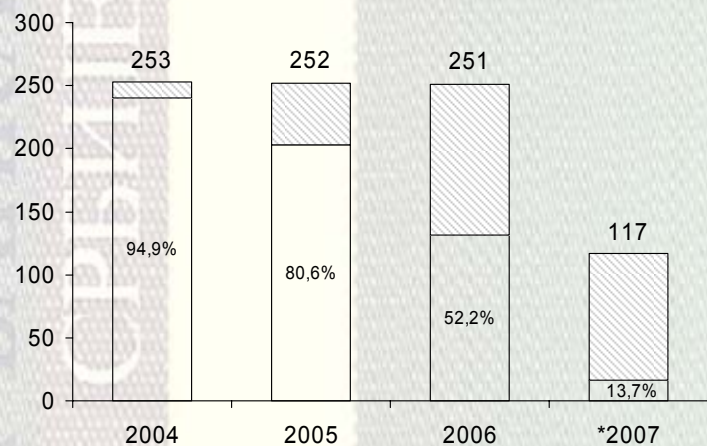
Од 5. марта курс се калкулише на нови начин а од јуна је укинут и фиксинг састанак...

- Средњи курс НБС се формира усклађивањем понуде и тражње за девизама на целокупном међубанкарском девизном тржишту;
- Досадашњи фиксинг састанак је укинут и заказује се само по потреби интервенције на тржишту; НБС дневно продаје кроз Ројтерс дилинг систем (“Reuters dealing system”) одређени део откупа од мењача;
- Највећи дневни промет између банака остварен је 11. маја, укупно 184 трансакције са прометом од 179,6 ЕУР млн;
- НБС од 5.марта врши продају и откуп само три валуте – ЕУР, УСД и ЦХФ – које већ чине 96% промета валута у 2006. години, док ће банке и мењачи и даље обављају купопродају свих осталих 17 валута.

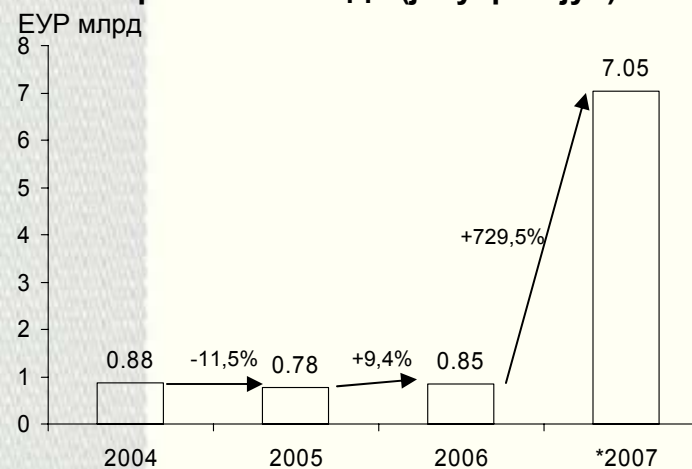
Нов начин утврђивања курса не утиче на његову стабилност
нити на функционисање девизног тржишта!

...и ниво курса одређује скоро искључиво тржиште

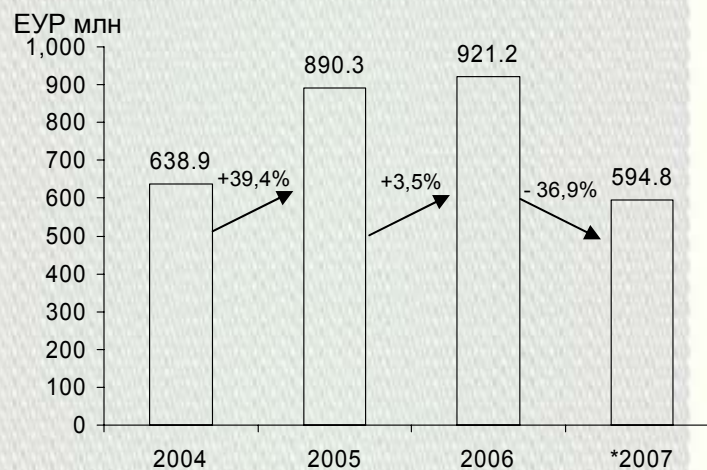
Број дана када је НБС активна

Трговина на МДТ (јануар → јун)

Откуп од мењача (јануар → јун)

* Закључно са 22. 06. 2007. године

Што се тиче даљег кретања курса током 2007. године

- НБС ће бити спремна, уколико је неопходно, да “пегла” превелике дневне и периодичне осцилације, али без нарушавања тренда кретања курса;
- Клијенти који имају значајне девизне приливе и одливе требало би да се обезбеде од девизног ризика – а посебно они који имају само девизне приливе!
- Циљ НБС је да број дана када она учествује на тржишту као купац или продавац сведе на минимум!

“Фиксни курс” постоји и данас = терминска продаја валуте

- Термински послови у страној валути - извозник
- Извозник извози робу вредну 1.000.000 евра у ЕУ;
- Девизни прилив очекује након 3 месеца;
- Текући куповни девизни курс **EUR/RSD=80,5240 (средњи 80,7663)***
- Извозник склапа термински уговор да прода 1.000.000 евра након 3 месеца по курсу **EUR/RSD=80,1000**
- Након 3 месеца уколико је:
 - EUR/RSD= **79,0000** извозник остварује “добитак” на курсним разликама од $(80,1 - 79,0) * 1.000.000 = \text{РСД } 1.100.000$.
 - EUR/RSD= 80,1000 нема “добитка”, нема “губитка”
 - EUR/RSD= **81,0000** извозник остварује “губитак” на курсним разликама од $(80,10 - 81,00) * 1.000.000 = \text{РСД } -900.000$.

* Курс RSD/EUR на 26.06.2007.

“Фиксни курс” постоји и данас = терминска куповина валуте

- Термински послови у страној валути - увозник
- Увозник увози робу вредну 1.000.000 евра из ЕУ
- Обавеза плаћања доспева након 3 месеца
- Текући продајни девизни курс **EUR/RSD=80,5240 (средњи 80,7663)***
- Увозник склапа термински уговор да купи евре кроз 3 месеца по курсу **EUR/RSD=81,5000**
- Након 3 месеца уколико је:
 - EUR/RSD= **81,1000** увозник остварује “губитак” по основу курсних разлика од $(81,10 - 81,50) * 1.000.000 = \text{РСД } -400.000$.
 - EUR/RSD= 81,5000 нема “добитка”, нема “губитка”
 - EUR/RSD= **82,0000** увозник остварује “добитак” по основу курсних разлика од $(82,00 - 81,50) * 1.000.000 = \text{РСД } 500.000$.

* Курс RSD/EUR на 26.06.2007.

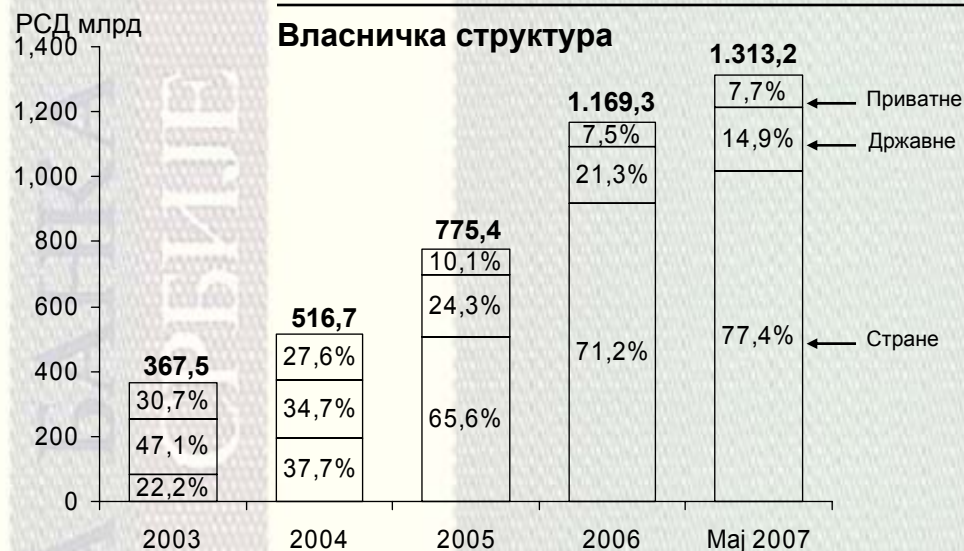
Производња / трговина или шпекулисање курсом?

- Предузетник се ослобађа бриге око курсних ризика уколико одмах затвара своју финансијску конструкцију на нивоу уговореног терминског курса;
- Предузетник има јасан избор – треба да рачуна на зараду само на основу квалитетне и конкурентне производње, а не на основу калкулације девизног курса!
- Прогнозирање курса EUR/RSD није ништа мање неизвесно или сложено од прогнозирања курсева EUR/USD, USD/CHF или неког другог курса;
- Произвођач би требало да се бави производњом, трговац трговином, а прогнозирањем курса и неизвесношћу банке и инвестиционе куће!
- НБС управља са УСД 12,36 милијарди девизних резерви, али се не излаже курсним ризицима!

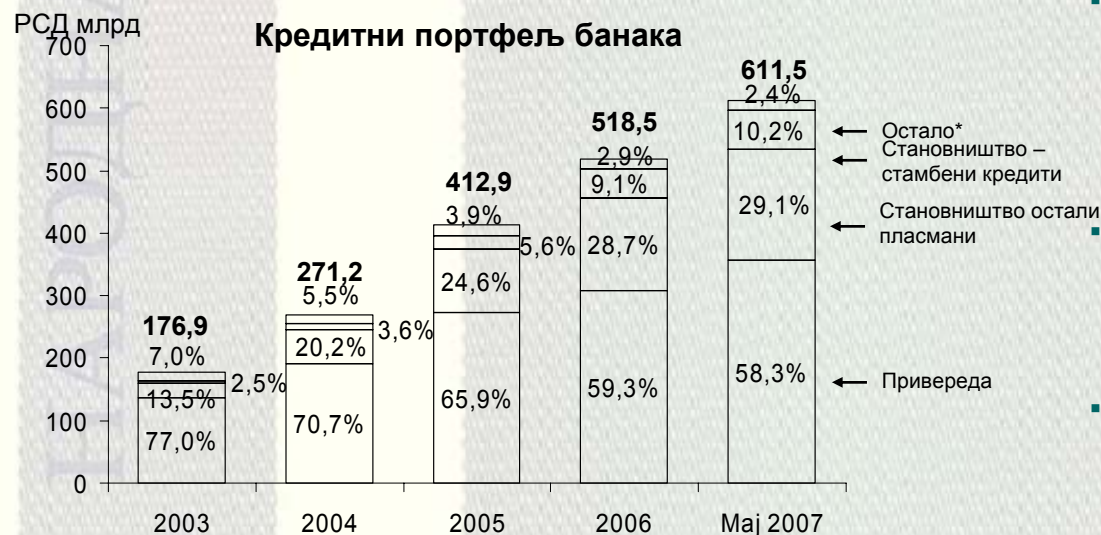
Шта су банке?!

- Финансијски посредници – прикупљају штедњу / депозите од оних који је имају и одобравају кредите онима који немају новац али имају зараду;
- Капитал банака служи за “не дај боже” а не као извор кредита – банка управља туђим новцем;
- Банка тргује / управља пре свега туђим новцем;
- Стални циљ пословних банака је профит!

Банкарски сектор Србије

- Билансна сума банака је током прошле године повећана за 49,9% у динарима (РСД 386,7 млрд), а за 12,3% током првих 5 месеци 2007. године;
- Повећање билансне суме иако је дошло до смањења броја банака током 2006. године.

- За само 5 месеци ове године кредитни портфељ банака повећан за РСД 93 млрд. – значаја ефекат депресијације РСД према ЕУР;
- Удео становништва константно расте – са 30,2% крајем 2005. на 37,8% на крају 2006., односно 39,3% у мају 2007. године;
- Ниво биланса стања ствара претпоставке за развој тржишта капитала.

*Остало чине: јавни сектор, остали комитенти, страна лица и остало.

Савет НБС приликом задуживања

- Кретање курса је непредвидиво, а историја у овом случају НИЈЕ “најбоља учитељица”;
- Није срамота признати да је нешто неразумљиво у уговору, али јесте срамота нешто потписати, а накнадно признати да није било јасно!
- Позовите бесплатно Call-центар НБС: **0800-111-110**;
- ЕКС је најбољи показатељ цене кредита;
- Пре сваког задуживања обиђите минимум 2 – 3 банке;
- Кредита је било, има их а биће још више!!!

Шта је део квалитетног и професионалног саветовања при задуживању?

- Банкар Вам мора направити преглед ваших целокупних прихода и расхода;
- Банкар треба да Вам израчуна колики износ рате месечно можете да финансирате;
- Банкар вам не сме по сваку цену наметнути додатна осигурања, односно треба да урачуна постојећа;
- На крају разговора банкар Вам даје писмену понуду која укључује све кључне податке (номинална + ефективна каматна, план отплате, укупну суму камате и кредита који враћате итд.);
- Банкарски службеник Вас не убеђује да одмах потпишете уговор него Вам да додатно време да још једном размислите!

Народна банка
Србије

Супервизија осигурања уведена 2004. године допринела је бржем развоју осигурања у Србији, а тренд се наставља...

	2004	2005	2006	тренд
Укупна премија	22,6	34,7	38,3	↑ 10,4%
Премија животних осигурања у Σ премији	1,7 (7.5%)	3,3 (9.5%)	4 (11%)	↑ 23%
Премија неживотних осигурања у Σ премији	20,9	31,4	34,3	↑ 9,2%
Премија по глави становника	€ 38	€ 54	€ 65	↑
Премија животног осигурања по глави становника	€ 2,9	€ 5,1	€ 6,8	↑
Учешће премије у БДП-у	1,7%	2%	2,1%	↑
Укупна имовина	30,8	46,4	56	↑
Капитал	15,6	18,6	20,7	↑
Техничке резерве	11,5	22,9	28,9	↑ 26%
Број друштава за осигурање	40	19	17	↓
Број запослених	5.407	7.283	7.880	↑

* Подаци су у милијардама динара, осим где је другачије наглашено

Лизинг, осигурање и добровољно пензијско осигурање

Лизинг:

- Закон о финансијском лизингу је почео да се примењује од 1. јануара 2004;
- 15 лизинг компанија, у највећем броју власници банке;
- Укупна билансна актива на крају 2006. године је РСД 67,7 млрд, а пласмани РСД 57,9 млрд.

Осигурање:

- Меркур осигурање, Београд, а.д. за животно осигурање добило је дозволу НБС

Добровољно пензијско осигурање:

- Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима је почео да се примењује 1. априла 2006. године;
- До данас регистровано 7 фондова – Delta Generali, Raiffeisen Future, Гарант пензијско друштво, ДДОР Пензија плус, НЛБ Нова пензија, Друштво за пензијско осигурање „Дунав“ а.д и Триглав пензијски фондови а.д. Београд;
- Билансна актива за 2006. износи РСД 820 млн.

Хвала!

Информативни центар НБС

Позовите бесплатно

0800-111-110